

Sygn. akt V CSK 164/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa K. L.
przeciwko W. L.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 24 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 8 lipca 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Okręgowego w C.
z dnia 26 listopada 2014 r., sygn. akt I C (...) i przekazuje sprawę
Sądowi Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód K. L. domagał się zasądzenia od pozwanego W. L. kwoty 1 571 855,20 zł z ustawowymi odsetkami oraz wnosił o stwierdzenie nieważności umowy

sprzedaży wierzytelności zawartej przez pozwanego z M. J. w dniu 26 marca 2002 r.

Sąd Okręgowy w C. wyrokiem z dnia 26 listopada 2014 r. oddalił powództwo w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 26 marca 2002 r. M. J. zawarła z pozwanym umowę sprzedaży wierzytelności przysługującej jej wobec Wyższej Szkoły (...) w C. z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości położonej w C. przy ul. J. Wyrokiem z dnia 7 października 2009 r., sygn. akt I C (...), Sąd Okręgowy w C. zasądził od Akademii im. (...) w C. (poprzednio Wyższej Szkoły (...) w C.) na rzecz pozwanego z tego tytułu kwotę 1 966 790 zł, oddalił powództwo W. L. w pozostałej części i w całości powództwo K. L. Wyrok uprawomocnił się na skutek oddalenia apelacji obu powodów wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 13 października 2010 r.

Postanowieniem z dnia 20 października 2003 r. Sąd Rejonowy w C. stwierdził, że spadek po M. J. na podstawie testamentu nabyli wnukowie K. L. i W. L. po połowie. W sprawie o dział spadku po M. J. spadkobiercy zawarli przed Sądem Rejonowym w C. w dniu 14 lipca 2005 r. ugodę, na podstawie której powód nabył prawo do własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu położonego w C. przy ul. O., za spłatą na rzecz pozwanego kwoty 26 000 zł.

W ocenie prawnej przytoczonych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że zarzut nieważności umowy z dnia 26 marca 2002 r. był już przedmiotem badania przez Sąd Okręgowy w C. w sprawie I C (...), który uznał umowę za ważną, co skutkowało oddaleniem powództwa K. L. o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przy ul. J. w C. W konsekwencji uznał, że nie podlega on badaniu w niniejszym postępowaniu, gdyż jest objęty powagą rzeczy osądzonej, a powód uzasadniając obecnie nieważność umowy nie powołał się na żadne nowe przesłanki. Wobec braku podstaw do uwzględnia zarzutu nieważności umowy, bezzasadnie powód domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości, a nieuzyskanie jej części, ani też nieosiągnięcie z niej pożytków nie stanowi szkody powoda. Powód nie udowodnił także, by w związku z nieujawnieniem tej umowy przez pozwanego w sprawie o dział spadku, poniósł szkodę.

Wyrokiem z dnia 8 lipca 2015 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego. Za chybiony uznał podnoszony przez skarżącego zarzut naruszenia art. 366 k.p.c. wskazując, że podnoszona przez powoda kwestia ważności umowy z dnia 26 marca 2002 r. była już przedmiotem oceny sądów w postępowaniu z powództwa obecnych stron o wynagrodzenie za korzystanie nieruchomości, sygn. akt I C (...), a uznanie umowy za ważną zrodziło skutek w postaci oddalenia powództwa obecnego powoda. Trafnie więc - jak stwierdził - wywiódł Sąd Okręgowy zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c., że nie jest uprawniony do ponownego jej badania. Powód był stroną tamtego postępowania i miał możliwość zwalczania ważności umowy, z której drugi z powodów, a obecnie pozwany wywodził swoje wyłączone prawo do domagania się zapłaty wynagrodzenia.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego, zarzucając w skardze kasacyjnej naruszenie art. 366 k.p.c. i art. 365 § 1 k.p.c. Wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Na tle sformułowanych zarzutów wskazać trzeba w pierwszej kolejności na konieczne rozróżnienie powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.) i mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.), stanowiących samodzielne i odrębne od siebie instytucje.

Powaga rzeczy osądzonej, dotycząca tylko orzeczeń co do istoty sprawy, zakazuje ponownego orzekania w innym postępowaniu w tej samej sprawie. Oznacza ona niedopuszczalność rozpoznania i rozstrzygnięcia powództwa w sprawie tożsamej pod względem przedmiotowym i podmiotowym. Wniesiony ponownie pozew podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Kwestia rozstrzygnięta prawomocnym orzeczeniem co do istoty sprawy nie może, ze względu na zasadę powagi rzeczy osądzonej, stanowić kwestii głównej w innym postępowaniu.

Sprawa niniejsza nie jest jednak sprawą o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami, co rozstrzygnięta już prawomocnie sprawa o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości, ergo zagadnienie związania

Sądów orzekających w niniejszej sprawie wyrokiem zapadłym w sprawie I C (...) Sądu Okręgowego w C. podlega rozważeniu na płaszczyźnie art. 365 § 1 k.p.c.

Z przepisu tego wynika zakaz ponownego badania kwestii stwierdzonej w prawomocnym orzeczeniu, jeżeli ujawnia się ona jako kwestia wstępna w tym samym lub innym postępowaniu (zob. wyroki SN z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1110/00, z dnia 20 stycznia 2011 r., I UK 239/10, z dnia 5 października 2012 r., IV CSK 67/12 - nie publikowane).

Istota mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia sądu wyraża się w tym, że także inne sądy muszą brać pod uwagę fakt istnienia i treść prawomocnego orzeczenia sądu. Zgodnie z ugruntowanym poglądem judykatury, wynikający z niej stan związania ograniczony jest jednak tylko do rozstrzygnięcia zawartego w sentencji prawomocnego orzeczenia i nie obejmuje jego motywów (zob. wyroki SN z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1073/00, z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 702/04, z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, z dnia 13 stycznia 2011, III CSK 94/10, z dnia 15 stycznia 2015 r., V CSK 210/14 - nie publikowane). Sąd nie jest związany zarówno ustaleniami faktycznymi poczynionymi w innej sprawie jak i poglądami prawnymi wyrażonymi w uzasadnieniu zapadłego w niej wyroku. Przedmiotem prawomocności materialnej jest bowiem ostateczny rezultat rozstrzygnięcia, a nie przesłanki, które do niego doprowadziły.

W konkluzji, potwierdzającej zasadność zarzutu kasacyjnego naruszenia art. 365 § 1 k.p.c., stwierdzić należy, że orzekające w niniejszej sprawie Sądy nie były związane stanowiskiem Sądu Okręgowego w C., zawartym w uzasadnieniu wyroku w sprawie I C (...) oddającym powództwo obecnego powoda o zapłatę, odnośnie do ważności umowy z dnia 26 maja 2002 r.

Kierując się powyższym Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Okręgowego i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

aj

r.g.